

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัญญาเช่าซื้อเป็นเอกเทศสัญญาลักษณะหนึ่งในบรรพ 3 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยตามมาตรา 572 วรรคแรก สัญญาเช่าซื้อคือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่าและให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคร่าว

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า สัญญาเช่าซื้อ หมายถึงสัญญาที่เจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า เพียงแต่มิใช่เป็นการเช่าทรัพย์สินอย่างธรรมดาเท่านั้น แต่มีค้ำประกันของเจ้าของหรือผู้ให้เช่าซื้อว่าจะขายหรือให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่าซื้อ เมื่อผู้เช่าซื้อได้ชำระเงินครบจำนวนตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาแล้ว

ทั้งนี้ การเช่าซื้อเป็นวิธีการซื้อขายสินค้าวิธีหนึ่งของผู้ซื้อจะได้สินค้าไปใช้ก่อนโดยที่ไม่ต้องชำระเงินค่าสินค้านั้นทั้งหมดทันที ขณะเดียวกันทางด้านผู้ผลิตและจำหน่ายก็สามารถขายสินค้าออกได้เร็วกว่าปกติ ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าด้วยวิธีนี้จึงแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันมากไม่เฉพาะแต่ในเขตเมืองเท่านั้น แต่ยังขยายไปสู่เขตชนบทด้วย โดยเห็นได้จากที่มีการประกอบธุรกิจการเช่าซื้อกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งอย่างไรก็ตามแนวโน้มของธุรกิจเช่าซื้อในประเทศไทยในอนาคตยังคงจะขยายตัวมากขึ้น เพราะได้มีการนำการเช่าซื้อมาใช้กับสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้ประจำสามารถจัดซื้อสินค้าได้ด้วยระบบเช่าซื้อ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่องวดที่แน่นอน และผู้ให้เช่าซื้อพยายามที่จะขยายการให้สินเชื่อไปยังสินค้าประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะสินค้าประเภททุนมากขึ้น เช่น เครื่องใช้ในสำนักงานและเครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นต้น

ปัจจุบันธุรกิจการเช่าซื้อในประเทศไทยมีปัญหาสำคัญอยู่ที่ไม่มีกฎหมายควบคุมโดยเฉพาะ ทั้ง ๆ ที่เป็นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการโดยตรงและต่อมาตรการทางการเงินของประเทศ ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น ก็ต้องตีความโดยอาศัยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดความไม่สะดวกและไม่เป็นการเอื้ออำนวยต่อธุรกิจนี้เท่าที่ควร ทั้งนี้ในส่วน
ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะเช่าซื้อโดยตรงเพียง
3 มาตรา คือ มาตรา 572 – 274 เท่านั้น นอกจากนี้ก็อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
ข้อมาปรับใช้ เช่น บทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะซื้อขาย หรือ ลักษณะเช่าทรัพย์ เป็นต้น
ซึ่งผลจากการนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์มาใช้บังคับกับสัญญาเช่าซื้อในกรณีที่
ทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหายไปทั้งหมด ก็จะมีผลทำให้สัญญาเช่าซื้อระงับหรือสิ้นสุดลง ตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 572 ประกอบมาตรา 567 อย่างไรก็ตาม การที่สัญญาเช่าซื้อ
ระงับหรือสิ้นสุดโดยเหตุที่ทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหายไปทั้งหมดนี้ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายโดย
เฉพาะที่กล่าวถึงเรื่องความรับผิดชอบของคู่สัญญาในกรณีนี้ไว้โดยตรง ดังเช่นกรณีสัญญาเช่าซื้อระงับ
หรือสิ้นสุดลง เพราะเหตุที่ผู้ให้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาตามมาตรา 574

จากการที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกล่าวไว้โดยตรงถึงเรื่องดังกล่าวนี้ จึงทำให้มี
การตีความของนักกฎหมาย ซึ่งมีความเห็นไม่ตรงกัน โดยบางท่านมีความเห็นว่าจะต้องให้บท
บัญญัติในเรื่องลามิควรรได้มาบังคับ แต่บางท่านมีความเห็นว่าจะต้องนำหลักเลิกสัญญา
ธรรมดามาใช้ ในเรื่องดังกล่าวนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกา วินิจฉัยว่าให้นำหลักกฎหมายในเรื่องลามิ
ควรรได้มาใช้บังคับกรณีที่สัญญาเช่าซื้อระงับอันเนื่องมาจากทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหาย ซึ่งเป็นกรณีที่มี
ได้มีข้อตกลงกันในระหว่างคู่สัญญาถึงกรณีทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหาย ส่วนในกรณีที่มีข้อตกลงกัน
ระหว่างคู่สัญญาที่กำหนดให้ผู้เช่าซื้อยังคงต้องรับผิดชอบในค่าเช่าซื้อที่เหลือทั้งหมด แม้ว่าทรัพย์ที่เช่า
ซื้อจะสูญหายไปอันเกิดจากเหตุสุดวิสัยโดยมิใช่เป็นความผิดของผู้เช่าซื้อก็ตาม ในเรื่องนี้มีแนวคำ
วินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยไว้ว่าข้อตกลงดังกล่าวใช้บังคับได้ โดยถือว่าเป็นเรื่องเบี่ยงปรับ แต่
แนวคำวินิจฉัยนี้เกิดขึ้นก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540
และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ใช้บังคับ เมื่อพระราชบัญญัติดังกล่าว
ใช้บังคับแล้ว ข้อตกลงดังกล่าว จะยังใช้บังคับได้หรือไม่เพียงใด

จากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงทำให้เห็นว่าสถานะของกฎหมายที่
เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตามที่ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของคู่สัญญาอัน
เนื่องมาจากทรัพย์ที่เช่าซื้อสูญหายนั้นยังขาดความชัดเจน ทั้งมีปัญหาอีกว่า สถานะของกฎหมาย
ที่มีอยู่ดังกล่าวนี้ ได้สร้างความพอใจและช่วยให้เกิดความเป็นธรรมต่อกิจการประเภทนี้ได้หรือไม่

เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันแล้วหรือไม่ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาในเรื่องนี้เพื่อหาแนวทางแก้ไข อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากิจการเข้าซื้อซึ่งเป็นธุรกิจที่แพร่หลายในปัจจุบันต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญา
- (2) เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาตามข้อ (1)
- (3) เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนากฎหมายเข้าซื้อตลอดจนการประกอบธุรกิจเข้าซื้อในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาถึงปัญหากฎหมายอันเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาตามสัญญาเข้าซื้อ อันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญาไปว่ามีอะไรบ้าง และบทบัญญัติของกฎหมายตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวอย่างไรบ้าง ตลอดจนศึกษาเพื่อหาแนวทางหรือวิธีดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.4 สมมติฐาน

สถานะของกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากทรัพย์สินที่เข้าซื้อสัญญา ยังขาดความชัดเจนและความเหมาะสมทำให้ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้กับนิติสัมพันธ์ประเภทนี้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึงควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้เกิดความชัดเจนและความเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาเอกสารโดยศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือกฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ วารสาร คำพิพากษาศาลฎีกา ตลอดจนเอกสาร สิ่งพิมพ์อื่น ๆ และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกฎหมายของต่างประเทศตามสมควร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์และทดสอบความถูกต้องตามสมมติฐานแล้ว คาดว่าผลที่ได้รับจะทำให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ชัดเจนขึ้น และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายและธุรกิจเข้าซื้อของประเทศไทยต่อไป